

Rob de Wijk: “Niet de sterkste maar de meest adaptieve speler op het wereldtoneel zal winnen.”

Lezing Docentendag 2025

Rob de Wijk betrad het podium van de Docentendag voor een lezing over de geopolitieke ontwikkelingen en hun impact op Nederland, Europa en de wereld. Want er gebeurt momenteel veel, van Trump tot Rusland. Hoe kunnen we hier mee omgaan? En hoe moeten we dit zien?

Hij begon met de invloed van de Amerikaanse president Trump op de wereldorde. Trump voerde aanvallen uit op China in zijn eerste termijn en bleef daar mee doorgaan in zijn tweede. In dat opzicht is er niet veel veranderd. Wel is hij beter voorbereid dan vorige keer en zijn politiek en beeld van een nieuwe wereldorde meer alomvattend. De Wijk refereert hierbij aan Project 2025, een verzameling conservatieve beleidsplannen om de Amerikaanse overheid grondig om te vormen.

In de brede zin zou je kunnen concluderen dat de wereld beweegt richting een staatskapitalistische structuur, waarbij economieën als politieke (druk)instrumenten worden gebruikt en autocratische regimes de overhand krijgen. Voor Nederland en Europa is het cruciaal om vast te houden aan de internationale rechtsorde, omdat we te klein zijn om zelfstandig te overleven in al dat geopolitieke geweld.

Amerika, ooit het land van de maakindustrie, moet volgens Trump weer worden zoals vroeger, met een arbeidersklassen. Alleen is de wereld in zo'n rap tempo veranderd dat deze niet meer bestaat. Congo, China en Rusland domineren de grondstoffenmarkt voor chipfabricage, wat een strategisch voordeel oplevert. Daarbij is het concept van 'landjepik' ouderwets geworden. In plaats daarvan is 'flow security' belangrijker: het idee dat de stromen van mensen, gedachten en goederen kunnen worden geblokkeerd als drukmiddel.

De oorlogssituatie van ongeveer twee jaar geleden heeft Europa gedwongen nieuwe bondgenoten te zoeken, vaak tegen de VS en Rusland in. Veel landen willen neutraal blijven, wat leidt tot de vorming van een nieuw ijzeren gordijn. De grote vraag is aan welke kant Oekraïne uiteindelijk zal staan.

De tweede Amerikaanse revolutie, zoals Rob de Wijk de huidige stand van de VS noemt, vertoont autocratische trekken, en wij, als Europa, krijgen te maken met de gevolgen van Trumps beleid. De VS is nu ook een ideologische tegenstander geworden, zoals blijkt uit hun stemgedrag in de VN tegen de veroordeling van Rusland en haar acties in Oekraïne.

Er is sprake van een geopolitieke reset, waarbij de NAVO mogelijk zonder Amerika verder moet. Plan A is hoopvol blijven en je best doen, maar Plan B moet serieus overwogen worden. We bevinden ons volgens de Wijk, momenteel in een vechtscheiding met de VS.

Postmoderne ideeën over waarden zijn achterhaald, en we beginnen nu pas te beseffen dat er iets aan de hand is. Er zijn doorbraken nodig, vooral op het gebied van defensie. De veranderingen op dit gebied gaan snel. Hoewel we dachten dat deze grotere inzet en focus op defensie door Poetin zouden komen, zijn ze uiteindelijk door Trump echt in stroomversnelling geraakt.

De grondstoffen die we nodig hebben, liggen niet bij onze vrienden, wat betekent dat we bouwbesluiten moeten nemen met landen die niet onze bondgenoten zijn. In deze nieuwe wereldorde moeten we beslissen of we spelers of speelballen willen zijn. Rob de Wijk verwijst in zijn afsluiting nog naar het werk van Darwin en sluit af met: niet de sterkste maar de meest adaptieve speler op het wereldtoneel zal winnen. En misschien zijn wij dat wel.